

พัฒนาการหลักสูตรและลักษณะการเรียนการสอนภาษาไทย

ลักษณะวิธีการสอนและการศึกษาเล่าเรียนในสมัยโบราณ เท่าที่อนุมานตามหลักฐานอันไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีแนวปฏิบัติที่ดำเนินอยู่เพื่อให้การศึกษาแก่นุชนชาวไทยสมัยนั้น โดยให้ พระอารามทั้งหลายเป็นสถานศึกษาหรือโรงเรียน หอฉันท์ หอสวนมนต์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ วิหารเป็นห้องเรียนเมื่อหมดเวลาฉันท์แล้ว ผู้ที่ศึกษาเล่าเรียนล้วนเป็นผู้ชายทั้งสิ้น แบ่งออกได้เป็น ๓ พวก คือ ภิกษุ สามเณร และ ศิษย์วัด นักเรียนพระสงฆ์เป็นนักเรียนชั้นสูง ไม่มีเขตชั้นการเล่าเรียน นักเรียนสามเณรเป็นนักเรียนชั้นต้น เป็นพวกที่ได้ศึกษาจบอักษรสมัย ได้แก่ การอ่าน การเขียน แต่เมื่อยังเป็นศิษย์วัดแล้วและมีอายุตั้งแต่ ๑๐ - ๑๓ ปีขึ้นไป นักเรียนศิษย์วัดนั้นเป็นพวกมูลศึกษาชั้นแรก อายุตั้งแต่ ๓-๔ ขวบ ไปจนถึง ๒๐ - ๒๖ ปีก็มี แบ่งออกเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งอยู่ประจำ อีกพวกหนึ่งไปกลั้ม พระสงฆ์ ๑ รูป จะสอนศิษย์อย่างมาก ๑๑ - ๑๒ คน ครูใหญ่ คือ องค์สมภาร เจ้าวัดคอกขิกการ ครูรอง คือ ขรัว และพระลูกวัด หรือ ครูสามัญก็ได้ที่สามารถจะสอนวิชาชั้นสูงหรือล่าได้ ครูจะเริ่มสอนนักเรียนเวลาประมาณ ๘.๐๐ น. ไปจนถึง เวลาประมาณ ๑๐.๓๐ น. หรือ ๑๑.๐๐ น. หยุดพักกลางวัน หลังจากฉันท์เพลเสร็จแล้วครูจะจำวัดหมก ปลอบให้นักเรียนเขียนหรืออ่านไปตามล่าหัง และบางทีก็มีครูรองคอยกำกับดูแลแทนเท่านั้นและเวลาประมาณ ๑๓.๐๐ น. หรือ ๑๔.๐๐ น. อาจารย์จะคืนนอนมาสอนใหม่อีกครั้งหนึ่งไปจนกระทั่งเวลา ๑๖.๐๐ น. หรือ ๑๗.๐๐ น. จึงเลิกเรียน เค็อนหนึ่งจะหยุด ๔ วัน คือ วันพระ และวันพิธีต่าง ๆ เช่น เทศน์มหาชาติ บวชนาค ทอดกฐิน เป็นต้น วิชาที่เรียนมีอ่าน เขียน คัดลายมือ อุปกรณ์สำหรับเรียนอ่านมี ๓ อย่าง คือ หนังสือ กากเปียบ และไม้ชี้ตัวหนังสือเล็ก ๆ อุปกรณ์สำหรับเรียนเขียนมี กระดานคำ ดินสอขาว ไม้บรรทัดยาว เขาคกระดานคำประมาณ ๒ - ๓ สอกเศษ บนไม้บรรทัดสลักเป็นตัวอักษร นะโม, กข และมาตราต่าง ๆ ได้แก่ แม่ กกา กน กม เกย เป็นต้น เพื่อใช้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนเขียน

ความโดยที่ครูไม่ต้องเขียนให้ การสอนไม่โต้แย้งเป็นพวกเป็นชั้นละเอิบคละออนัก และการสอนก็ไม่รับรอนอย่างไรแล้วแต่ความพอใจของครูผู้สอน และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน วันหนึ่งก็อ่านไปเขียนไปจนหมดเวลาตามแต่ครูจะกำหนดให้ตามคน ใครที่เขียนโต้อ่านคล่อง จำได้แม่นยำก็ก็ได้เรียนอ่าน เขียน ต่อเติมขึ้นไปอีก การเรียนการสอนชั้นต้นสอนให้รู้จัก พยัญชนะ และ สระ ให้แจกลูกสระ และตัวสกนแม่ต่าง ๆ แล้ว จึงให้ผันอักษรเป็น จมูกความรู้เบื้องต้น ต่อจากนั้นก็สอนอ่าน การอ่านจะออกเสียง เอก โท ไปในคำที่เดี่ยว เช่น เอ แอ ไอ ใ้ ใ้ ไอ้ เอ้า อ้า อะ และมีแบบสอนอ่าน เช่น ประถม กกา หักอ่าน หรือประถมมาลา เป็นต้น หนังสือประถมมาลา มีคำกลอนในแม่ต่าง ๆ จนครบ และมีแบบสอนแต่งโคลงไว้ในตอนท้าย ประถมกกา หักอ่าน แต่งเป็นกาพย์ฉมัง และสุรางคนางค์ สลับกันไป ใช้คำง่าย ๆ ทำให้อ่านเพลินเพลินและคล่องขึ้น หนังสือจินตคณิต มีตัวอย่างคำที่ใช้พยัญชนะต่าง ๆ เช่น ส, ศ, และ การใช้ไม้ม้วน ไม้สาย ซึ่งจะต้องผ่านความรู้เบื้องต้น คือ แจกลูก และผันอักษรได้แล้วจึงจะใช้หนังสือเล่มนี้ต่อไป

อนึ่ง การสอนอ่านเขียนภาษาไทยในสมัยนั้น เนื้อหาวิชาที่สอนจะแตกต่างกันไปตามสำนักเรียน ไม่มีกำหนดแน่นอน เพราะปรากฏว่าอักษรวิธีที่ศึกษามาจากสำนักต่าง ๆ ยังมีแตกเขียนกันอยู่ แต่ทุกสำนักก็มีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน คือ ให้อ่านออกเขียนได้ ลักษณะการเรียนการสอนจึงกล่าวข้างต้น เป็นแบบแผนประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ก็ยังใช้กันเรื่อย ๆ มา

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๔ เมื่อตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นเป็นครั้งแรกได้มีหนังสือแบบเรียนหลวง ๒ เล่ม ของพระยาศรีสุนทร โวหารเกิดขึ้น และใช้แบบเรียนชุดนี้ แทนหนังสือแบบเรียนเก่า และได้มีประกาศเป็นทางการ เตือนพระสงฆ์ให้สอนหนังสือไทยตามแบบเรียนหลวงทั้ง ๒ เล่มนี้ อันเป็นแบบเรียนสำหรับพระ โยคตัน ซึ่งเทียบเท่ากับประถมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน ชุดแบบเรียนหลวงทั้ง ๒ เล่มนี้ ขึ้นต้นสอนให้เด็กรู้จักตัวสระและพยัญชนะที่จำเป็น แล้วหัดประสมเวลาอ่าน แจกลูกให้แยกเป็นอักษร ๓ หมู่ ตั้งแต่เริ่มแรกแล้วให้ผันเสียงวรรณยุกต์เพ็บบง ๒ รูป ล้วน คือ เอก โท เพราะใช้ในอักษรสูง และ อักษรต่ำ แล้วจึงให้ผันอักษรกลางครบทุก

วรรณยุกต์ คือไปสอนการใช้ไม้วรรณ ๒๐ คำ คำเป็น คำตาย การใช้อักษรสูง และ อักษรกลางนำ คือไปจึงแจกลูกแม่ต่าง ๆ ตั้งแต่แม่ กน จนถึง แม่เกย และการใช้ ส, ศ และ ษ คือไปเรียนการใช้อักษรสูงนำอักษรต่ำ การใช้อักษรควบคือใช้พยัญชนะบางตัว ควบกับตัว ร, ล, ว. และอื่น ๆ การเรียนให้จบโดยตลอดทั้งชุดกินเวลาประมาณ ๓ ปี และก็เป็นี่แน่นอนว่าจะรู้อักษรวิธีไทยสมัยนั้นอย่างแตกฉาน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ แบบเรียนหลวง ๒ เล่ม ได้ประกาศเลิกใช้เพราะนักเรียนจะต้องเรียนถึง ๓ ปี กว่าที่จะจบ ทั้งชุด เป็นการยากที่จะสอนวิชาอื่นเพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องมีแบบเรียนเร็ว ซึ่งนักเรียนจะ เรียนได้จบภายในปีเดียวหรือปีครึ่งเป็นอย่างช้า แบบเรียนเร็วนี้มี ๓ เล่ม และได้ประกาศ ใช้แทนแบบเรียนหลวง นักเรียนประโยค ๑ ต้องเรียนจบแบบเรียนเร็วทั้ง ๓ เล่มนี้

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ หลักสูตรภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาแยกออกเป็นรายวิชา คือ อ่าน เขียนตามคำบอก คัดลบบมือ ไวยากรณ์ มีกำหนดเรียน ๓ ปี หนังสือที่ใช้ และ เนื้อหาวิชาที่เรียนก็มากขึ้นเป็นลำดับ

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ประโยคมูลศึกษาให้ใช้หนังสือประถม กกา ซึ่งเจ้าหมื่นศรีสวัสดิ์ เป็นผู้รวบรวมจากของเดิม ใช้เป็นแบบเรียนหลวงสำหรับพระภิกษุสงฆ์ที่จะใช้สอนศิษย์ในชั้นมูล ศึกษาตามวัดทั่วไป ส่วนชั้นประถมศึกษาวิชาที่สอนมี อ่าน เขียน (คัดลบบรรจงอย่างดี) อักษรวิธี (เขียนตามคำบอก) ศัพท์ให้แปลศัพท์สามัญที่ เห็นว่าควรจะสอนในชั้น คำตาม คำตอบ ไวยากรณ์ แต่ง

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาและหลักสูตรใหม่ จึงได้ มีการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา วิชาภาษาไทยกำหนดความมุ่งหมายและรายการที่ต้องสอน ทั้งประ โยคไม่แยกเป็นรายชั้น บอกกำหนดจำนวนปีที่เรียนและเกณฑ์อายุไว้ให้หลักสูตรภาษาไทย ได้กำหนดความมุ่งหมายและรายการที่ต้องสอนไว้ดังนี้

๖ เพื่อให้รู้จักภาษาไทยที่ใช้กันอย่างสามัญถูกต้อง ให้สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเป็นภาษาง่าย ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ชัด ทั้งการพูดและการเขียน กับให้วิชาหนังสือที่ได้เรียน

แล้วนี้เป็นหนทางสำหรับฝึกฝนวิชาความรู้ ให้แตกฉานโดยถือเอาหนังสือเป็นครูสืบไป "

รายการที่ควรสอนแก่ชนคได้ว่า " มีความรู้ภาษาไทยได้อย่างพอใช้ สามารถพูดหรือ
แต่งหนังสือแสดงความคิดของตนได้อย่างถูกต้องตามความนิยมของภาษาหนังสืออย่างสามัญ
ให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจน

การแสดงความเข้าใจของคนเช่นนี้ จะแสดงแก่ใจความหรือแสดงเป็นอย่างย่ออย่าง
สังเขปมากน้อยเพียงใดตามความต้องการหรือจะแสดงให้เป็นอย่างละเอียดถี่ถ้วนก็ได้ ความซึ่ง
เป็นสังเขปอยู่แล้วจะขยายให้ถี่ถ้วนขึ้น หรือความซึ่งละเอียดอยู่แล้วจะย่อลงเอาแต่ใจความยาว
สั้นเพียงใด ตามต้องการก็ให้ทำได้ (คือย่อความได้)

แต่งจดหมายสามัญทั้งส่วนตัวและส่วนการงานได้

การเขียนให้สะอาดและไม่มีค หรือคกหล่นเลอะเทอะ ลายมือบรรจงให้งาม

อาจกล่าวได้ว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๒ จนถึงเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕
คือ รวมเวลาราว ๒๓ ปี มีความเปลี่ยนแปลงในด้านการการ เลือกเฟ้นปรับปรุงแบบเรียน
และวิธีสอน

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้มีหลักสูตรฉบับแรกซึ่งออกภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
กำหนดชั้นประถมศึกษาไว้ ๔ ปี และนักเรียนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ จะต้องมีพื้น
ความรู้อ่านออกเขียนได้ และจะต้องเรียนจบแบบเรียนเร็วใหม่ค่อนกลาง แล้วจึงจะให้เรียน
ตามหลักสูตรภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาซึ่งมี

อ่าน ให้อ่านหนังสือรอบแก้วและบทกลอนง่าย ๆ ได้ถูกต้อง

ท่องจำ ให้ท่องบทกลอนหรือรอบแก้วที่ไพเราะดี ไม่น้อยกว่าปีละ ๒๐ บรรทัด

คัด ให้สามารถเขียนตัวบรรจงได้ วางสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ และวรรคตอน
ช่องไฟ กับวิธีเขียนได้ถูกต้อง

เขียน ให้สามารถเขียนคำสามัญได้และรู้ความหมายของคำนั้น ๆ ด้วยเสมอหนังสืออ่าน

หลักการอ่านเขียน ให้เข้าใจหลักง่าย ๆ ของวิชาการหนังสือ พยัญชนะ และสระ
ได้ความสำคัญ จำอักษร ๓ หมู่ วิธีผันตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ ได้โดยตลอด รู้จักชื่อ
และใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างง่าย ๆ

แต่ง ให้สามารถเล่าเรื่องสั้น ๆ ที่ไต่พิง ที่ให้เห็นอย่างง่าย ๆ ตลอดจนเขียน
จดหมายและเขียนเรื่องราวง่าย ๆ ได้ ในภวคชันภาษา และไวยกรณ์ไปในตัวด้วย แต่ไม่ใช่ให้
เรียนตำราไวยกรณ์ และให้รู้จักเก็บใจความจากเรื่องที่ยากง่ายเสมอกับที่แต่งมาแล้ว

จากหลักสูตรเหล่านี้ พอจะสันนิษฐานได้ว่าวิธีการเรียนการสอนจะต้องยึดแบบเรียน
เป็นหลักในการสอน มุ่งหมายให้นักเรียนจำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และเคร่งครัดในการเขียนลายมือ
ให้สวยงามตัวสะกดการันต์จะต้องเขียนในถูกต้องด้วย ครูจะต้องสอนไปตามตารางสอนที่กำหนด
ไว้ แบ่งแขนงวิชาออกเป็น อ่าน คัด เขียน ตามคำบอก แต่งไทย บอความ จดหมาย
แต่ละวิชาก็แยกสอนเป็นเอกเทศครั้งหนึ่งสอนนานถึง ๓๐ นาที บ้าง ๔ ชั่วโมงบ้าง การ
ฝึกฝนภายในห้องเรียน ครูจะเป็นผู้บอกหรือสั่งให้ทำ นักเรียนต้องทำพร้อม ๆ กัน จึงเกิด
การอ่านออกเสียงพร้อมกันในชั้นบ้าง เขียนเรื่องหรือข้อความอย่างเดียวกันบ้าง นักเรียนไม่
ใคร่มีโอกาสได้ค้นคว้าศึกษาเอง หรือทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในชั้นการเรียน
ภาษาไทยเท่าใดนัก สรุปแล้ว ครูสอนภาษาไทยใช้วิธีบอกมากที่สุดและนักเรียนใช้วิธีจดแล้ว
ไปท่องจำมา เพื่อให้การสอนผ่านไปเท่านั้น นักเรียนไม่จำเป็นต้องแสดงความสามารถในการ
ใช้ภาษาแต่อย่างใด

ต่อมาใน ปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ในชั้นประถมศึกษาได้เปลี่ยน
หลักเกณฑ์ใหม่ถือเกณฑ์ว่าเด็กที่แรกเข้ารับการ เรียนไม่มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาไทยมาก่อน คือ ยัง
อ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ กำหนดไว้ว่า ให้เด็กเริ่มเรียนในชั้นประถมปีที่ ๑ และกำหนด
ความมุ่งหมายทั่วไปของการ สอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาไว้ว่า

๑. ให้สามารถอ่านเขียนหนังสือสำหรับทำธุระกิจของสามัญชนได้สำเร็จประโยชน์ได้
๒. ให้สามารถพูดได้มีความคิดนึกถูกต้องตามภาษาได้ เนื้อเรื่องและเหตุผล

๓. ให้วิชาหนังสือเป็นเครื่องทำให้ปัญญาแตกฉาน และให้เกิดความรู้กว้างขวาง ยิ่งขึ้นไปในกายหน้า โดยถือหนังสือและการอ่านเป็นครูสืบไป

รابعการสอนภาษาไทย และ ความมุ่งหมายเฉพาะมีดังนี้ :-

อ่าน ประถมปีที่ ๑ และ ๒ อ่านหนังสือประเภทแบบสอนอ่านมูลฐาน และแบบ สอนอ่านประกอบ ประถมปีที่ ๓ และ ๔ อ่าน หนังสือแบบสอนอ่านตามที่กำหนดให้ ห้อง อาชยานคามที่กำหนดให้ ๕๐ บรรทัด

คัด เขียนตัวบรรจง มีวิธีเขียนถูกต้อง วางสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ วรรคตอน และช่องไฟ ได้ถูกต้อง

เขียน เขียนข้อความสามัญและรู้ความหมายของข้อความนั้น ๆ ยากง่าย เสมอหนังสือ ที่ให้อ่าน

แต่งความ เข้าใจหลักง่าย ๆ ของวิชาหนังสือ จำพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จำอักษรสามหมู่ วิธีผันอักษร และตัวสะกดในมาตราต่าง ๆ ได้ตลอด เล่าหรือเขียนเรื่อง สั้น ๆ ด้วยประโยคง่าย ๆ ไม่ลับสนวนเวียนให้ผู้ฟังอ่านเข้าใจได้

เขียนจดหมายที่มีข้อความอย่างธรรมดาได้ รู้จักชื่อ และใช้เครื่องหมายวรรคตอน สมัญได้ถูกต้อง

และได้วางความมุ่งหมายเฉพาะไว้ว่า

๑. ส่งเสริมความสามารถและความชำนาญในการอ่านเพื่อให้เด็กเพลิดเพลินและ หอใจ

๒. ส่งเสริมให้ขยายวงการอ่านออกไปถึงหนังสือดี ๆ อื่น ๆ

๓. ส่งเสริมให้มีความรู้ในสิ่งแวดล้อม สนใจในปัญหาประจำวันของตน และความเป็น ไปของประชาคม

๔. ให้สามารถเขียนหนังสือได้ถูกต้อง

๕. ฝึกฝนความชำนาญ อบรมให้กระเป็บบและความงาม
๖. ให้สามารถเขียนข้อความที่ไ้ทั้ง ให้ถูกพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ กับ

รวกเร็วพอควร

๗. ให้สามารถเข้าใจระเบียบของถ้อยความที่ใช้อ่านและเขียน
๘. ส่งเสริมให้สนใจในการใช้คำสุกและประโยคให้ถูกต้องตามหลักภาษา
๙. ฝึกฝนให้ลำดับข้อความทั้งในการพูดและการเขียนได้ถูกต้องชัดเจน

เมื่อได้พิจารณาหลักสูตรภาษาไทยตั้งแต่ต้นจนถึงหลักสูตร พ.ศ. ๒๔๙๖ ซึ่งใช้เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๔๕ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทย สอนอย่างละเอียดลึกซึ้งในชั้นต้น ๆ เด็กจะต้องท่องจำคำต่าง ๆ ที่มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกันเป็นจำนวนมากเสียก่อน หลักเกณฑ์และการนำไปใช้งานจริง ๆ นั้นมีมากภายหลังในชั้นสูง ๆ ถ้ามามีวิธีการสอนวิธีนี้จะค่อย ๆ เปลี่ยนไป ใช้แบบเรียนหนังสือไทยแต่เพียงเล่มต้น ๆ พออ่านออกเขียนได้ เพื่อนำความรู้นั้นไปใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ ในชั้นสูงจึงจะเรียนเพื่อมุ่งในด้านใช้งานปฏิบัติจริง ๆ มากกว่าแบบเรียนอักษรวิธีภาษาไทยจึงไม่สำคัญ ความสำคัญไปอยู่ที่แบบสอนอ่านที่กำหนดให้อ่านแต่ละชั้น ความรู้ในด้านอักษรวิธีนั้นจะได้อามาตามเหตุการณ์ คือ เมื่อเขาเห็นใช้ในหนังสือเรียนนักเรียนจึงจำตัวอย่างของหลักเกณฑ์ต่าง ๆ นั้น ไม่ใช่เพียงพอที่จะทำให้มั่นคงในหลักเกณฑ์นั้น ๆ ส่วนในด้านใช้งานเกี่ยวกับชีวิตจริง ๆ นั้น ก็ปรากฏว่าเริ่มตั้งแต่ชั้นต้น ๆ มากขึ้นทุกทีจนในที่สุดกำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษา ฉะนั้น ผลของการสอนภาษาไทยจึงไปสำคัญอยู่ที่วิธีการสอนของครูมากกว่าอย่างอื่น

ในปี ๒๕๐๓ ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาชาติ ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนทำให้หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนภาษาไทยต้องเปลี่ยนแปลงตามกันไปด้วย หลักสูตรภาษาไทยพุทธศักราช ๒๕๐๓ นี้ เป็นหลักสูตรที่กำดั่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดความมุ่งหมายทั่วไป และรายการสอนแยกเป็นรายวิชา คือ การฟัง - พูด, อ่าน เขียน และ แดงความแต่ละวิชาจะมีความยากง่ายไปความลำดับชั้นที่เรียน ดังนี้

ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับสื่อความคิระหว่างมนุษย์ เด็กจึงควรได้เรียนรู้ภาษาของตน

เป็นสิ่งสำคัญ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ใหม่มาก เพื่อสร้างทั้งประสบการณ์และการเรียนรู้เรื่องการใช้ภาษาควบคู่กันไป

รายการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

การฟัง และ การพูด การสอนภาษาไทยสำหรับเด็ก ให้เริ่มด้วยการฟังและการพูด ให้เด็กสามารถฟังครูหรือเพื่อนพูดให้เข้าใจได้ ครูอาจใช้การเล่าเรื่อง การเล่น หรือกิจกรรมอื่น ๆ เป็นเครื่องมือในการฝึกให้เด็กหัดพูดให้ถูกต้องตามสำเนียงที่นิยมใช้ในภาษากลาง ฝึกให้เด็กพูดแสดงความต้องการหรือความคิดเห็นของตนให้ตรงความความมุ่งหมาย และให้มีการฝึกเพื่อส่งเสริมความพร้อมของเด็กในการอ่าน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูสามารถแยกความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้ และหาทางช่วยเหลือเป็นราว ๆ ไป

การอ่าน ให้อ่านประโยคและคำที่ประกอบรูปภาพต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การอ่านหนังสือ ความที่กำหนดยังให้ อาจให้อ่านทั้งเป็นหมู่และเดี่ยว เพื่อออกเสียงให้ชัดเจนถูกต้อง ให้ความหมายของคำและเนื้อเรื่องของประโยคที่อ่านแล้ว ควรส่งเสริมการอ่านในใจทั้งแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ควรสอนกลไกในการอ่านที่สำคัญ เช่น การกวาดสายตาไปบนบรรทัดที่อ่าน จากซ้ายไปขวาให้สม่ำเสมอ สำหรับวิธีแจกลูกนั้นควรสอนภายหลังที่เด็กรู้จักคำมากพอสมควรแล้ว

การสอนอ่านควรนำบทประพันธ์ง่าย ๆ ไพเราะหรือเป็นคติ เช่น กาบขี้กลอนสำหรับเด็กมาให้เด็กหัดอ่าน และส่งเสริมการท่องจำด้วย

การเขียน ให้มีการฝึกเพื่อส่งเสริมความพร้อมของเด็กในการเขียน เมื่อเด็กจำรูปลักษณะของคำได้บ้างแล้ว ให้สอนการเขียนพร้อมกันไปกับการอ่าน ให้สอนเขียนประโยคและคำต่าง ๆ ตามที่อ่านไปแล้ว โดยวิธีคัดจากแบบก่อน เมื่อคัดได้เรียบร้อยถูกต้องพอสมควร จึงฝึกให้เขียนเป็นคำและข้อความสั้น ๆ และควรฝึกการเขียนตัวอักษรให้ถูกแบบและควมไปด้วย

การแต่งความ ส่งเสริมการพูด การสนทนา แล้วจึงเริ่มฝึกให้เด็กเล่าเรื่องซึ่งครูอาจเขียนลงบนกระดานดำ เมื่อเด็กมีความสามารถในการอ่านและเขียนเจริญเพียงพอแล้ว

ควรส่งเสริมให้เด็กสามารถเขียนประโยคสั้น ๆ จากความคิด ความเข้าใจ ประถมภาพที่
เด็กเขียนขึ้นเอง หรือภาพอื่น ๆ หรือเขียนจากเรื่องที่ได้ฟัง ได้เห็นมาแล้ว

การสอน ฟัง พูด อ่าน คิด เขียน หรือแต่งความนั้นให้สอนรวมพร้อมกันไปแล้วแต่
โอกาส ควรใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้นว่า การเล่น การร้อง การร่ำ การเขียนภาพ การ
ประดิษฐ์ต่าง ๆ ช่วยประกอบการสอนภาษาไทยด้วย

รายการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมปีที่ ๒

การฟังและการพูด ฝึกให้ตั้งใจฟังคนอื่นพูด ให้สามารถจำเรื่องที่ฟังแล้วมาแล้วได้
และสามารถบรรยายเรื่องที่ได้พบเห็นหรือเล่านิทานคติสอนกันเป็นเรื่องราว ส่งเสริมภาษาพูด
ใน สิ่งซึ่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของเด็ก ให้ออกเสียงได้ถูกต้องตามสำเนียงที่นิยมใช้ในภาษา
กลาง ฝึกให้เป็นคนกล้าพูดและรู้จักพูดเมื่อถึงโอกาสของคน 004741

การอ่าน ให้อ่านหนังสือตามที่กำหนดให้ทั้งแบบเรียบ และหนังสืออ่านประกอบ โดย
มุ่งให้อ่านถูกต้องได้ใจความให้รู้จักเลือกหนังสือที่ต้องการและรู้จักใช้สารบัญ กวดขัน วิธีอ่าน
หนังสือที่ถูกต้อง ให้สามารถเล่าเรื่องที่อ่านนั้นได้ ควรส่งเสริมการอ่าน ให้กว้างขวาง
ฝึกฝนทักษะในการอ่าน ออกเสียงและการอ่านใบใจ ทั้งให้รู้จักหลักการประสมและการผัน
ให้ดีขึ้น

การสอนอ่าน ควรนำบทประพันธ์ง่าย ๆ ไพเราะหรือเป็นคติเช่น ภาพยนตร์สำหรับเด็ก
เด็กมาให้เด็กอ่านและส่งเสริมการท่องจำด้วย

การเขียน ให้เด็กสังเกตว่าประโยคประกอบด้วยคำหลาย ๆ คำ ในคำหนึ่ง ๆ นั้น
แยกได้เป็นส่วน ๆ ให้แยกเป็นสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ โดยอาศัยหลักการประสมและการ
ผัน ทั้งนี้ควรเป็นคำที่มีความหมายหรือคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ครูต้องกวดขันการ เขียนตัวอักษรในถูกแบบและวิธีการวางสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์
ให้ถูกต้อง และให้มีความสุขตามแบบการ เขียนที่ถูกต้อง นอกจากนั้นยังต้องกวดขันเรื่องการ
วางของไฟ การเว้นวรรคตอน และให้ฝึกการสะกดตัว และการเขียนตามคำบอกด้วย

การแต่งความ ให้เด็กได้รู้จักลำดับความและสามารถเขียนประโยคยาว ๆ จาก
ประสพการณ์หรือจากความคิดของคนให้สามารถต่อประโยคเหล่านั้นเข้าเป็นเรื่องราวได้
โดยให้เนื้อเรื่องติดต่อกัน ให้เด็กเรียงความเป็นหมู่โดยอาศัยการเรียงความปากเปล่า

การสอนภาษาไทยในชั้นนี้ ให้ฝึกทักษะในการฟัง พูด อ่าน คัด เขียนหรือแต่งความ
พร้อมกันไปตามโอกาสและให้ใช้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบหรือส่งเสริมการเรียนภาษา
ไทยด้วย

รายการสอนวิชาภาษาไทยชั้นประถมปีที่ ๓

การฟังและการพูด ให้เด็กได้รู้จักว่าคำพูดที่ได้ฟังนั้น นอกจากเป็นสื่อในการศึกษาค้นคว้าแล้ว
ยังมีความรู้ ความไพเราะ และความเพลิดเพลีนอีกด้วย ให้พยายามแก้ไขสำเนียง และภาษา
ให้ถูกต้อง และสุภาพตามที่นิยมใช้ในภาษากลาง ให้เด็กได้เข้าใจภาษาที่ใช้ในบทความหรือ
บทประพันธ์ต่าง ๆ ในการพูดควรทำให้เด็กกล้าแสดงความรู้ และความคิดของตนเองให้ถูกต้อง

การอ่าน ให้อ่านหนังสือที่กำหนดให้ซึ่งมีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อให้คุ้นกับบท
ประพันธ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้เด็กได้ความรู้ ความเข้าใจ ความไพเราะของภาษาและความ
เพลิดเพลีน เพื่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านหนังสือ ฝึกให้เด็กรู้จักเลือกหนังสือ และสามารถเก็บ
ใจความจากหนังสือที่อ่านได้ถูกต้อง ให้เด็กรู้จักหลักการอ่านออกเสียง สระ พยัญชนะ วรรณยุกต์
เสียงกล้ำ วรรณยุกต์ และสามารถอ่านได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว ส่งเสริมวิธีอ่านที่ถูกต้อง ทั้งการ
อ่านออกเสียง และอ่านในใจโดยใช้แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ ควรให้มีการท่องจำข้อ
ความและบทประพันธ์ที่ไพเราะหรือเป็นคติด้วย

การเขียน ให้ฝึกหัดคัดลายมือบรรจงขนาดตัวเต็มบรรทัด เขียนตัวอักษรให้งามและ
ถูกต้องตามวิธีการ เช่น การวางช่องไฟ และการเว้นวรรคตอน ฝึกการสะกดตัว รู้ความหมาย
และสังเกตความแตกต่างของคำ ส่วนมากเขียนตามคำบอกนั้น ฝึกการจับความจากการฟัง
ด้วย ควรถือความยากง่ายเพียงเท่าหนังสืออ่านในชั้น

การแต่งความ ให้เขียนเรื่องติดต่อกันยาว ๆ เช่น นิทาน หรือบรรยายสิ่งที่ได้พบเห็น

สำคัญจากเรื่องที่ไต่ฟัง ไต่อ่าน หรือได้พบเห็น ปกติให้เด็กบันทึกข้อความเพื่อช่วยความจำ

การสอนภาษาไทยในชั้นนี้ ควรพยายามใช้กิจกรรมเป็นเครื่องช่วยฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ทางภาษาของเด็กให้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่ารายการสอนวิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษาตอนต้นในปัจจุบัน ไม่ได้เน้นหนักในด้านกรอ่าน และการเขียนเท่านั้น แต่ได้เพิ่มการสอน ฟัง และ พูด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ในการเรียนภาษาไทยเข้าไปด้วย โดยมีมุ่งให้ผู้สอนที่พิจารณาสอนให้กลมกลืนกันไป ไม่แยกหรือกำหนดตายตัวเป็นรายวิชาว่าจะต้องสอนในชั่วโมงไหน เป็นการให้เสรีภาพแก่ครูผู้สอน ที่จะจัดรายการสอนให้เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมและประสิทธิภาพของนักเรียน รายการสอนที่กำหนดไว้จึงยืดหยุ่นได้

ในคํานถารางสอน ก็มีได้กำหนดลงไปว่า ชั่วโมงใดจะให้สอนแขนงวิชาใด (ดังตารางที่ ๑) แม้วิชาภาษาไทยจะยังคงมีหลายแขนงวิชาที่จริง แต่ครูจะต้องพยายามสอนให้สัมพันธ์กัน และให้เกิดความเหมาะสมกลมกลืนกันให้มากที่สุด ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องยากอยู่สำหรับผู้ไม่เคยสอนภาษาไทยตามแนวใหม่นี้

ตารางที่ ๑ ก.

ตัวอย่างการจัดตารางสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒

๕.๐๐ - ๑๑.๐๐	-	หมวดประสิทธิภาพและทักษะในทางไตรภาค การเรียนภาษาไทย เช่น อ่าน ฟัง เขียน คิด พูด การเรียนคณิตศาสตร์ เช่น การคิดไม่ใจ ทำเลขวิธี การวัดคำนวณ
๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐	-	อาหารกลางวันและพักผ่อน
๑๒.๐๐ - ๑๕.๐๐	-	หมวดประสิทธิภาพและทักษะเพิ่มพูน ประสิทธิภาพและทักษะในทางศิลปศึกษาได้แก่วาดเขียน การฝีมือ การงาน คณิต และขับร้อง ส่งเสริมสุนทรีย์ และ สุขศึกษา และนอกจากนี้ให้เล่น กลางแจ้งประมาณ ๑๕ นาที ๑๕.๒๔ - ๑๕.๐๐ หน่วยงานวิทยาศาสตร์
๑๕.๐๐ - ๑๕.๓๐	-	กิจกรรมการลูกเสือและอนุภาซาค หรือ กิจกรรมพิเศษ อื่น ๆ หรือการประชุมอบรมสวดมนต์ไหว้พระในวัน ปลาน้ำปลา

๑. การสลับวิชา พึงกระทำได้ความเหมาะสม เพราะมีวิชาซึ่งกำหนดอัตรา-
 วิชาเรียนเท่ากันอยู่หลายวิชา
๒. ตารางสอนนี้กำหนดไว้สำหรับใช้วันจันทร์ถึงวันศุกร์

ตารางที่ ๑ ข.

ตัวอย่างการจัดตารางสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ - ๔

วัน	๕.๕๕ ~ ๕.๖๖ ๑๕ นาที	๕.๖๖ ~ ๖.๐๐ ๑๖.๖๖ นาที และ ๓๖ นาที	๖.๐๐ ~ ๖.๑๖ ๑๖.๐๐ นาที	๖.๑๖ ~ ๖.๓๒ ๑๖.๑๖ นาที และ ๓๖ นาที	๖.๓๒ ~ ๖.๔๘ ๓๖ นาที	๖.๔๘ ~ ๖.๖๔ ๓๖ นาที	๖.๖๔ ~ ๖.๘๐ ๓๐ นาที		
จันทร์	สนทนา	ภาษาไทย คณิตศาสตร์	อาหาร	สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ เบื่องตน	พลานามัย	เล่น	ศิลปะศึกษา	กิจกรรมลูกเสือ อนุภาค หรือ กิจกรรมพิเศษ	สรุป และ วัดผลงาน
อังคาร	ตรวจสุขภาพ	ภาษาไทย ศิลปะ	กลางวัน	สังคมศึกษา คณิตศาสตร์	พลานามัย	กลาง	วิทยาศาสตร์ เบื่องตน	-	
พุธ	วางแผน งานประจำ วัน	ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ เบื่องตน	และ	สังคมศึกษา คณิตศาสตร์	พลานามัย	แจ้ง	ศิลปะศึกษา	กิจกรรมลูกเสือ อนุภาค หรือ กิจกรรมพิเศษ	ประจำวัน
พฤหัสบดี		ภาษาไทย ศิลปะศึกษา	พักผ่อน	สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ เบื่องตน	พลานามัย		คณิตศาสตร์	-	
ศุกร์		ภาษาไทย คณิตศาสตร์		สังคมศึกษา ศิลปะศึกษา	พลานามัย		วิทยาศาสตร์ เบื่องตน	ประชุมอบรม สวดมนต์ ไหว้พระ	

วิชาภาษาไทย ถือว่าเป็นวิชาเน้นหนักไปด้านทักษะ มีทักษะ ฟัง พูด อ่านและเขียน จำเป็นจะต้องมีเวลาฝึกฝนให้เพียงพอ ผู้เรียนจึงจะได้รับประโยชน์เต็มที่ แต่ตัวผู้สอนมักประสบปัญหาที่ว่า เวลาที่กำหนดไว้ให้มีอยู่จำกัด จำต้องอาศัยการเตรียมการสอนอย่างถี่ และหมั่นบันทึกการสอนไว้ จึงจะทราบปัญหาปลีกย่อยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะที่สอนครูภาษาไทยต้องอาศัยทั้งคู่มือการสอนและกรณีศึกษาภายในของโรงเรียน เพื่อร่วมมือกับครูภาษาไทยคนอื่นในชั้นอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้การสอนวิชาภาษาไทยดำเนินไปราบรื่นและเป็นผลดี

วิธีสอนภาษาไทยในัจจุบันนี้ ได้รับการปรับปรุงขึ้นเป็นอย่างมาก โดยอาศัยหลักภาษาศาสตร์ หลักจิตวิทยา การเรียนภาษา หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เพื่อมุ่งให้การสอนภาษาไทยเกิดประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันของเด็ก เนื้อหาวิชาภาษาไทยที่สอนเป็นไปอย่างกว้างขวางให้เหมาะสมกับความถนัดและประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ครูสอนภาษาไทยพยายามนำหลักการและเทคนิคทางวิทยาศาสตร์เข้ามาประกอบการสอนด้วย เพื่อให้เด็กเรียนและเห็นว่า ภาษาคือชีวิต ย่อมมีความหมุนเวียน เกิดแก่ เจ็บ ตาย ได้เช่นสรรพสิ่งมีชีวิตทั้งปวง เมื่อผู้ใช้ภาษาเปลี่ยนความนิยมไป กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ก็พลอยเปลี่ยนไปด้วย ฉะนั้น กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จึงเป็นเพียงวิธีใช้เครื่องมืออย่างหนึ่งเท่านั้น โดยเหตุนี้ ในการสอนภาษาไทย ครูจึงพยายามที่จะฝึกให้เด็กรู้จักใช้ความคิด และเหตุผลให้มาก เพื่อจะได้ทราบวิธีเรียนภาษาคับตนเองคือไป และจะได้รู้จักใช้วิจารณญาณว่า อะไรควรใช้ อะไรไม่ควรใช้ เหมาะแก่กาลเทศะหรือไม่ เด็กจะได้รับความเข้าใจว่าการใช้ภาษาย่อมเป็นไปตามรสนิยมของผู้ใช้ และการสอนภาษาไทยในปัจจุบัน จำเป็นต้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศด้วย

โดยเหตุนี้ในการสอนภาษาไทย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งกล่าวไว้ในหลักสูตร คือ ให้ผู้เรียนมีทัศนคติ ความรู้ ทักษะ และ ศิลปะ ตามสมควรแก่วัย นั้น ผู้สอนจะต้องพัฒนาวิธีการสอนให้เป็นไปตามหลักการ เช่น สอนให้เกิดสหสัมพันธ์ระหว่างวิชาชั้น อาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเครื่องชักจูง เราใจให้เกิดการเรียนรู้ทางวิชาภาษาไทย ใช้เครื่องอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ประกอบการสอนให้มากขึ้น เช่น หนังสืออ่านประกอบ พจนานุกรม หนังสือพิมพ์-

รายวัน ฯลฯ ผูกทักษะทั้ง ๘ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ให้สอดคล้องกลมกลืนกันไป โดยทักษะหนึ่งย่อมอาศัยอีกทักษะหนึ่งเป็นเครื่องส่งเสริมซึ่งกันและกัน และต้องฝึกพร้อม ๆ กันไป ข้อสำคัญที่สุดเนื้อหาที่นำมาสอนในวิชาภาษาไทย ควรเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก ครูจะรู้สึกว่าการสอนภาษาไทยได้ง่ายขึ้น เมื่อนักเรียนสนใจและเห็นว่าการเรียนภาษานี้มีประโยชน์จริง ๆ จำเป็นต้องฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ในสังคม และเป็นทางปรับปรุงตัวของเด็กให้เข้ากับผู้อื่นได้โดยง่าย

หน้าที่ของครูภาษาไทยก็คือช่วยกันปรับปรุงวิธีการสอนให้พัฒนายิ่งขึ้น ให้เด็กได้รับผลเต็มที่จากการสอนวิชานี้ โดยเห็นประโยชน์ที่แท้จริงของการเรียนวิชาภาษาไทย การเรียนการสอนภาษาไทยมิใช่เป็นไปเพื่อหลักสูตร หากเป็นไปเพื่อชีวิต และความก้าวหน้าของผู้เรียน ผู้สอนวิชานี้